

Οι βίαιες εντυπώσεις, Συνέντευξη στην Ευγενία Μίγδου

https://www.athensvoice.gr/culture/book/2784_oi-viaies-entyposeis

«ΒΙΑΙΕΣ ΕΝΤΥΠΩΣΕΙΣ ΤΩΝ ΕΤΩΝ 1975-2007» είναι ο τίτλος της ποιητικής συλλογής του Δημήτρη Αρμάου, που εκδόθηκε πρόσφατα από τις εκδόσεις «Ύψιλον». Αυτά τα ποιήματα των τελευταίων 30 ετών στάθηκαν αφορμή για μια ουσιαστική συζήτηση για τη βιαιότητα της διάψευσης αλλά και για την ποίηση στον καιρό μας, με το δημιουργό τους. Ο Δημήτρης Αρμάος, ποιητής, φιλόλογος (καθηγητής σε νυχτερινό), επιμελητής εκδόσεων, 50 ετών σήμερα, αποτελεί κορυφαία φυσιογνωμία (για όσους γνωρίζουν) στο χώρο του βιβλίου και των Γραμμάτων. Είναι λάτρης και γνώστης της τυπογραφικής τέχνης και δημιουργός εξαιρετικών βιβλίων. Όσο για το ίδιο το βιβλίο, η άψογη επιμέλεια, η απροσδόκητη εικονογράφηση (προμετωπίδα και 12 σχέδια του Αλέξη Ταμπουρά) και η απέρριπτη αισθητική, η φροντίδα για το συνολικό εκδοτικό αποτέλεσμα, εμπλουτίζει διαχρονικά το σύνολο της ποιητικής παραγωγής του τόπου. Αντί άλλων θα επικαλεστώ στίχους από το ποίημά του «Μια καθαρόαιμη ράτσα»:

Αληθινά αγαπώ όσους τραγουδούν τους Ποιητές / Γιατί συχνά οι άλλοι βαβίζουν / Κανείς τους παραδόξως τόσο αυτοκτονήσαν δεν τα βρήκε με το θάνατο / Κανείς τους δεν ορέχθηκε πλούτο άλλο από ρυθμούς και λέξεις / Κανείς τους δεν ευτύχησε με τη νεκροφιλία της εξουσίας / Ή δεν αγνόησε το λυγμό που πρέπει να σωθεί / Απόρριψη άγνοια τύφωση πένθος απάτη μπαμπεσιά κ.τ.ά.

220 ποιήματα. Είναι έκδοση συγκεντρωτική; Είναι κάτι σαν «οριστικότερη». Περιλαμβάνει τα περισσότερα δημοσιευμένα, πολλά ξαναδουλεμένα ωστόσο, και αρκετά αδημοσίευτα ποιήματα. Και μέσα στις ήδη δημοσιευμένες ενότητες η ύλη έχει αναδιαταχθεί, με κριτήριο θεματολογικό κυρίως.

Ποιες είναι οι «Βίαιες εντυπώσεις»; Πρόκειται για έκφραση που εμφανίζεται στο κείμενο (μια φορά μάλιστα ακριβώς έτσι), αλλά κατάγεται από το «Περί εγκλημάτων και ποινών» του Τσέζαρε Μπεκαρία. Εκεί ο Ιταλός διαφωτιστής εξηγεί γιατί προτιμά την τιμωρία από το θάνατο (σε περιπτώσεις αξιόποινων πράξεων) και λέει πως οι «βίαιες εντυπώσεις» δεν έχουν αντοχή ως βιώματα στην κοινωνία. Φυσικά η γνώμη μου είναι, όπως θα διαπιστώσει ο αναγνώστης, διαφορετική, αν και όχι ως προς ό,τι αυτός υπερασπίζεται.

Ο τίτλος δηλώνει κάτι το οριστικό, κάτι που τελεσιδίκησε; Το στοιχείο είναι βιογραφικό, αλλά νομίζω όχι ατομικό. Πιστεύω ότι εμπειρίες σαν αυτές, αν όχι όλοι, τις μοιραζόμαστε πολλοί. Ναι, μετά από μια ηλικία (κι όχι πολύ «προχωρημένη») ο άνθρωπος αχρηστεύεται κοινωνικά από τις ευγενέστερες των προθέσεων, και όσο πιο καλλιεργημένος είναι, τόσο δραματικότερα. Τα είχε συλλάβει πολύ ωραία όλα αυτά ο Ντοστογιέφσκι.

Τι βρίσκεται στον αντίποδα των βίαιων εντυπώσεων; Ο κόσμος όπου πιστεύει ένας μη διεφθαρμένος νέος άνθρωπος. Αυτό που τελειώνει με τα χρόνια, που για τον «μυαλωμένο» πλέον είναι αδιανόητο ή αφελές.

Στη «Σύνοψη» του βιβλίου κλείνεις λέγοντας ότι οι στίχοι, τα ποιήματα, παραδίνονται όπως όλοι οι νικημένοι κατά κράτος. Σ' αυτό το βιβλίο δεν μιλάει κάποιος «ώριμος» άνθρωπος. Η εμπειρία που εισπράττει τον πλήττει ως σταθερή διάψευση: «φυσιολογικά», του ρομαντισμού, αλλά και από τη σποραδική ευτυχία ως υπέρβαση των συστηματικών διαψεύσεων, ως συμβάν που καταλήγει παρά φύσιν.

Τα θέματα που δεσπόζουν είναι έρωτας και πόλεμος. Γιατί πόλεμος σε μια ζωή αδιατάρακτης ειρήνης; Ο φόβος για μια διαρκώς εύθραυστη ειρήνη και η ρεαλιστική βεβαιότητα ότι δεν υπάρχει

ειρήνη πουθενά όταν κάπου γίνεται πόλεμος, επέβαλαν το θέμα αυτό σε κάμποσα από τα κομμάτια του βιβλίου. Σε πολλά κείμενα όμως, αθώα εκ πρώτης όψεως, ασκείται έντονη κριτική στις διαμορφωμένες νοοτροπίες, στην υποκρισία του καθημερινού βίου και στην αποδόμηση θεσμών και ηθικών προεξοφλήσεων. Ο έρωτας είναι ο αντίποδας: η ουσία της ειρηνικής ζωής. Ο έρωτας εγείρει το αίτημα κατάπαυσης του πολέμου. Κι από την άλλη, αποτελεί τον αναπόσπαστο όρο του λυρισμού. Από έρωτα πρωτοκάνουμε όλοι και τις πιο άτεχνες ποιητικές μας δοκιμές.

Γιατί η ποίηση έχει τόσο μικρή απήχηση στη χώρα μας, σε σχέση με άλλα είδη λογοτεχνίας ή με άλλες μορφές τέχνης; Δεν έχω να προσθέσω κάτι στις γνωστές αιτίες συρρίκνωσης του κοινού της ποίησης. Πίσω από την κυριαρχία της ευτελούς διασκέδασης κρύβεται μια πολιτισμική βιομηχανία που «μοίρασε τα χαρτιά» στην αυγή του προηγούμενου αιώνα (αλλού και νωρίτερα), προκειμένου να διαμορφώσει ένα κοινό ευάλωτο στη διαφήμιση. Από αυτό δεν έχουν ακόμα υποστεί εμφανείς ήττες οι τέχνες με δικό τους «χρηματιστήριο». Αλλά η βλάβη τους δεν είναι επί της ουσίας μικρότερη. Ας μην ξεχνάμε ότι η ποίηση χρωστάει τις ποιότητές της σήμερα ακριβώς στο γεγονός ότι είναι οικονομικά αδιάφορη – *arte poeana*.

Είναι πολιτική μια τέτοια ποίηση; Παίρνει θέση σε όσα διαδραματίζονται εδώ και τώρα; Και πόσο δραστική μπορεί να είναι μια τέχνη με τόσο μικρό κοινό; Και η πιο εσωστρεφής ποίηση του λεγόμενου «ήσσοнос τόνου» είναι πολιτική, αν απαντά στις αγωνίες της εποχής της. Η δική μου θα παρατηρούσα ότι διακρίνεται και από πάθος αγκινάτσιας, από «διδασκισμό» – που δεν με φοβίζει, αφού τον γέννησε βρασμός ψυχής. Άρα, η θέση της είναι εξ επαφής με την επικαιρότητα και πρόθεσή της είναι η συμβολή στη διαμόρφωση της ζωής μας, όσο κι αν δεν μπορεί να προσδοκά ουσιαστική παρέμβαση με το μικρό κοινό όπου απευθύνεται. Αλλά υπάρχουν και πιο αισιόδοξα μηνύματα: το κοινό της ποίησης όχι μόνο δεν είναι μικρό (τόσο, π.χ., όσο μας δίνουν τα τιράζ και οι πωλήσεις των συλλογών), παρά είναι και κρίσιμο. Είναι η «κρίσιμη μάζα». Αλλάζουν πολλές διαδικασίες επικοινωνίας, αλλά δεν παρέδωσαν το πνεύμα οι τρόποι των φυσικών γλωσσών ανάμεσα σε δυο ταξικούς εχθρούς ή δυο αταξικούς ερωτευμένους – και οι τρόποι αυτοί δεν έχασαν καθόλου την έξαρση της εκφραστικότητάς τους.

Οι «βίαιες εντυπώσεις» από την Αθήνα; Ως σύνολο ανθρώπων η Αθήνα παραμένει καταφύγιο. Ως αστικός χώρος είναι απελπισία. Η συμφορά του αστικού χώρου είμαστε, βεβαίως, εμείς, οι γενιές των τελευταίων 50 χρόνων. Και η ρίζα του κακού βυθίζεται στον επαρχιωτικό ατομισμό μας. Μην πιστεύετε τους λειτουργιστές εκ των αρχιτεκτόνων – δεν υπάρχει καν τυχαιότητα εδώ: ληστές του δημόσιου βίου εξασφάλισαν ένα παρόν χωρίς μέλλον σε κακούς γονείς, «ρεαλιστές των γραφείων κηδειών» («Όσο φάμε κι όσο πιούμε... κ.λπ.»). Εκεί κατέληξε ο αθεράπευτος διά των αιώνων καημός του Έλληνα για την παροδικότητα της ύπαρξης, καημός που εκχυδαΐστηκε (εκτιμώ) επί Τουρκοκρατίας. Η Αθήνα, από την άλλη, μας χώρεσε όλους μέσα στη φιλόθρονη φύση της (που επιμένει να νικά στιγμές-στιγμές τα ανόσια έργα μας). Είμαι από τις εκατοντάδες χιλιάδων που την ευγνωμονούν σαν τέτοια, μέσα στην προσβολή τους.

«Πηγή: https://www.athensvoice.gr/culture/book/2784_oi-viaies-entyposeis»